

Aby veřejný pořádek nebyl porušen... Činnost příslušníků Velitelství stanice Národní bezpečnostní stráže Prátlsbrun v květnu a červnu 1945

Jiří Mikulka

„To prevent the public order from being violated ...“ The Activities of Members of the National Security Guard Station in Prátlsbrun in May and June of 1945

The village of Březí (Prátlsbrun until 1949) is located a few kilometers west of Mikulov, and after the Munich Agreement it was annexed to Germany on 8 October 1938. The paper describes the events in Prátlsbrun in May and June of 1945, when the Czechoslovak authorities started to work there again, and deals with the activities of the newly formed security forces. On May 18, 1945, the National Security Guard Station (a predecessor of the later police force – the National Security Corps) was established in the village. Its members participated in various activities, searches for weapons or arrests of the former members of the German Armed Forces. The data are drawn from materials of the Security Services Archive, especially from the service book of the Březí Station. On their basis, one can imagine what was the situation on the Moravian-Austrian border like and what the newly established security forces dealt with.

Keywords: Březí – Prátlsbrun, Munich Agreement 1938, National Security Guard, May of 1945, June of 1945, situation in the borderland in 1945

Obec Březí (do roku 1949 Prátlsbrun) se nachází několik kilometrů západně od Mikulova a svým katastrálním územím se dotýká státní hranice s Rakouskem.¹ Podle sčítání lidu v ní k 1. prosinci 1930 žila převážná většina obyvatel německé národnosti (1563 osob z celkových 1757),² po mnichovské dohodě byla 8. října 1938 připojena k Německu a stala se součástí župy Niederdonau. Není záměrem tohoto příspěvku přiblížit situaci v obci těsně před okupací a během ní, ale povšimnout si toho, co se dělo v Prátlsbrunu po ukončení druhé světové války, kdy zde začaly opět působit československé orgány, a s čím se museli v oné divoké době potýkat příslušníci bezpečnostních složek. Základem pro tato zjištění jsou materiály z Archivu bezpečnostních složek, pobočka Kanice u Brna. Zároveň se příspěvek snaží přiblížit i některé tehdejší strážce zákona, v drtivé většině bývalé příslušníky četnictva.

Podívejme se však nejdříve, jak popsal 9. listopadu 1945 dění v obci od roku 1938 do jara 1945 pro Okresní správní komisi v Mikulově velitel stanice Sboru národní bezpečnosti (SNB) v Prátlsbrunu vrchní strážmistr František Černý. Jak už víme, převažovalo zde před válkou německé obyvatelstvo, u něhož – dle hlá-

1 Ke změně názvu obce došlo na základě vyhlášky ministerstva vnitra č. 3/1950 Sb. z 18. 1. 1950 o změnách úředních názvů míst v roce 1949 (srov. Sběrka zákonů republiky Československé, částka 2/1950 z 27. 1. 1950).

2 Srov. *Statistický lexikon obcí v republice Československé. II. Země Moravskoslezská*. Praha 1935, s. 82. Německy se název obce psal Bratelsbrunn.

šení vrchního strážmistra Černého – převažovaly sympatie k nacismu.³ Zajímavý je i údaj, že do obce přišlo v rámci záboru pohraničních oblastí po mnichovské dohodě na 500 německých vojáků, „z větší části lehkých motorizovaných jednotek“.⁴ Většina obyvatel české národnosti (především státní zaměstnanci) Prátlšbrun sice ještě před příchodem wehrmachtu opustila, přesto však hrstka zbývajících (převážně komunistů) byla ztýrána zfanatizovanými nacisty. Za zmínku stojí, že při své návštěvě okupovaných československých území 27. října 1938 projel obcí i Adolf Hitler.⁵ O životě v období okupace se František Černý nezmínil, nicméně uvedl, že při osvobození Prátlšbrunu Rudou armádou 23. dubna 1945 zůstala obec téměř nepoškozena. Ještě před příchodem sovětských vojsk odešlo několik německých rodin, jejichž příslušníci se nejvíce angažovali ve prospěch nacistů, a pod kuratelou Rudé armády bylo několik „stoupenců komunismu“ pověřeno prozatímní veřejnou a policejní správou.⁶

Počátek existence regulérních bezpečnostních složek v obci se datuje 18. květnem 1945, kdy došlo v domě číslo popisné 110 k zřízení stanice Národní bezpečnostní stráže (NBS), tedy předchůdce SNB. Prozatímním velením byl pověřen příslušník četnictva štábní strážmistr Antonín Kopecký (narozen 26. srpna 1898 v Lipové na Hodonínsku), působící do té doby na četnické stanici v Mikulově.⁷ Dne 22. května pak dorazila do Prátlšbrunu posila, jmenovitě z velitelství stanice v Tišnově už zmiňovaný četnický vrchní strážmistr František Černý (narozen 24. července 1888 v Šlapanicích u Brna); ten byl ustanoven velitelem prátlšbrunské stanice a Antonín Kopecký se stal jeho zástupcem. O den později přibyli ze stanice v Podivíně štábní strážmistr Rudolf Balán (narozen 30. srpna 1906 v Jestřebicích na Kyjovsku), sloužící u četnictva od roku 1930, a strážmistr Karel Rusnok (narozen 26. června 1911 v Oldřichovicích u Českého Těšína), jenž u četnického sboru působil od roku 1936.⁸ Početní stav osazenstva stanice doplnili ještě strážmistr Josef Šumbera (narozen 2. února 1903), přišedší ze stanice v Těšanech, od pohotovostního oddílu Brno byl pak převelen závodčí Ludvík Dobeš (narozen 11. ledna 1923 v Morkůvkách), od roku 1942 příslušník protektorátního četnictva a posléze

3 Srov. Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), Okresní správa Sboru národní bezpečnosti (dále OS SNB) Břeclav, Velitelství stanice (dále VS) SNB Břeží, Důležité události v obvodu stanice v letech 1938–1945, 9. 11. 1945, N 6, inv. č. 103.

4 Tamtéž.

5 Tamtéž.

6 Tamtéž.

7 ABS, fond OS SNB Břeclav, Velitelství stanice SNB Břeží, Činnost Velitelství stanice Břeží od 18. 5. do 6. 6. 1946 – zpráva, 15. 6. 1946, N 6, inv. č. 110; tamtéž, Staniční služební kniha VS Břeží 1945, N 6, inv. č. 95 a ABS, fond Osobní evidenční karty příslušníků ministerstva vnitra (MV), osobní evidenční karta Antonín Kopecký.

8 ABS, fond OS SNB Břeclav, Velitelství stanice SNB Břeží, Činnost Velitelství stanice Břeží od 18. 5. do 6. 6. 1946 – zpráva, 15. 6. 1946, N 6, inv. č. 110; tamtéž, Staniční služební kniha VS Břeží 1945, N 6, inv. č. 95 a ABS, fond Osobní evidenční karty příslušníků MV, osobní evidenční karty František Černý a Rudolf Balán; ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 952/11 Karel Rusnok; ZÁLEŠÁK, Pavel: *Četnictvo v okrese Hodonín v letech 1938–1939*. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav. Brno 2013, s. 39. Rudolf Balán byl posléze z Prátlšbrunu převelen k Okresnímu velitelství NB v Hodoníně a v dubnu 1954 přeložen do výslužby. Karel Rusnok odešel v hodnosti štábního strážmistra do výslužby ze zdravotních důvodů v září 1947 a usadil se ve Velkých Bílovicích; po únoru 1948 nesl cejch člověka nesouhlasícího s nově nastoleným lidově-demokratickým zřízením.

člen protektorátní požární policie, kmenově zařazený na stanici v Hodoníně.⁹ Dne 25. května 1945 do Prátlšbrunu přišli jako posila příslušníků bezpečnostního sboru bývalí partyzáni Josef Polcar, Jaroslav Peška a Jaroslav Mach z Ořechoviček.¹⁰

První týdny a měsíce činnosti Velitelství stanice NBS (později SNB) v Prátlšbrunu popsal v hlášení o činnosti z 15. června 1946, adresovaném Okresnímu velitelství SNB v Mikulově, vrchní strážmistr František Černý takto: „*Bezpečnostní službu převzal SNB velitelství stanice od velitelství jednotky RA [Rudé armády], která tuto do zajištění této vykonávala. Stanice v prvé řadě vešla ve styk s MNV [místní národní výbor] – komisařem Rudolfem Polákem – zjistila škody způsobené válečnými událostmi a zahájila výkon bezpečnostní služby. V administrativě MNV, která neměla v začátcích schopné síly, vypomáhala stanice radou i prací. Hlavní zřetel byl věnován německé otázce a velitelství stanice SNB sáhlo po týdenním seznání místních poměrů z vlastní iniciativy k zatýkání vedoucích nacistů. ... Taktéž z vlastního popudu a v zájmu státu a národa počala stanice zřizovati protokolární soupisy veškerého německého majetku.*“¹¹ Za zmínku také stojí, že z původních starousedlíků české národnosti zůstalo v Prátlšbrunu 20 osob, nově pak během roku 1945 a počátkem roku 1946 přibýlo na 1200 osob české národnosti.¹² Badatele možná zaujme, že v prvních týdnech a měsících po skončení války se v materiálech z proveniencie Velitelství stanice NBS (resp. SNB) Prátlšbrun vyskytuje nejednotné uvádění názvů správních (či samosprávných) orgánů. V níže citované staniční služební knize se tak od jejího zavedení vyskytuje zpočátku pojmenování „místní národní výbor“, jenž od první poloviny června 1945 vystřídá termín „místní správní komise“; ve stejném období je pak termín „Okresní národní výbor v Mikulově“ nahrazen názvem „Okresní správní komise v Mikulově“. Tento fakt je dán tím, že krátce po osvobození spontánně zakládané místní národní výbory (MNV) či okresní národní výbory (ONV) nedokázaly plnit úkoly, které na ně byly kladeny, a musely být nahrazeny správními komisemi, s nimiž počítalo i vládní nařízení z 5. května 1945.¹³ V Mikulově nahradila Okresní správní komise (OSK) Okresní národní výbor dne 30. května 1945 a zhruba ve stejnou dobu zřejmě i v Prátlšbrunu místní národní výbor vystřídal místní správní

9 ABS, fond OS SNB Břeclav, Velitelství stanice SNB Břeží, Činnost Velitelství stanice Břeží od 18. 5. do 6. 6. 1946 – zpráva, 15. 6. 1946, N 6, inv. č. 110; tamtéž, Staniční služební kniha VS Břeží 1945, N 6, inv. č. 95 a ABS, fond Osobní evidenční karty příslušníků MV, osobní evidenční karta Josef Šumbera (na ní však kromě data narození nejsou žádné jiné údaje) a ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 2363/23 Ludvík Dobeš. L. Dobeše převeleli nadřízení v srpnu 1945 na stanici Jakartovice ve Slezsku, odkud se v listopadu téhož roku vrátil do Prátlšbrunu. Dne 18. listopadu 1947 byl na vlastní žádost propuštěn ze SNB.

10 Jaroslav Peška (narozen 1. 1. 1924) se stal v listopadu 1945 příslušníkem SNB, srov. ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 5356/24 Jaroslav Peška. Blíže viz v příloze k tomuto příspěvku.

11 ABS, fond OS SNB Břeclav, Velitelství stanice SNB Břeží, Činnost Velitelství stanice Břeží od 18. 5. do 6. 6. 1946 – zpráva, 15. 6. 1946, N 6, inv. č. 110. Termín „místní národní výbor“ je v hlášení použit dobově nepřesně – viz další text a pozn. č. 14.

12 Tamtéž.

13 Srov. Vládní nařízení č. 4 z 5. 5. 1945 o volbě a pravomoci národních výborů, Sbírka zákonů a nařízení státu Československého, částka 3/1945 z 9. 5. 1945. Místní a okresní správní komise byly zřízeny „pro dočasnou správu obcí nebo okresů, kde pro převážnou většinu obyvatelstva státně nespolehlivého nemůže býti ustanoven národní výbor“. Jejich členové byli jmenováni, nikoliv voleni.

komise (MSK).¹⁴ Tento fakt dokládá i hlášení VS SNB Prátlšbrun Okresnímu velitelství SNB v Mikulově z 25. července 1945, v němž se uvádí, že „v obcích zdejšího obvodu [tedy Prátlšbrun a Dobré Pole – pozn. aut.] byla přenešena samosprávná moc na komisaře, dle programu vlády, a tito se svými spolupracovníky tyto úřady vykonávají dobře a s pochopením“.¹⁵

Už zmiňovaná staniční služební kniha podává zajímavý obraz toho, jaká byla náplň činnosti tehdejších strážců zákona ze stanice Prátlšbrun. Nejčastěji se jednalo o nejrůznější asistence, pátrání po zbraních či zajišťování bývalých příslušníků německé branné moci a jejich doprovod do zajateckého tábora. Kniha je vedena od 22. května 1945, kdy na příkaz MNV vrchní strážmistr František Černý se štábním strážmistrem Antonínem Kopeckým a závodčím Ludvíkem Dobešem zajišťovali vybavení stanice a potraviny pro vlastní potřebu a pro další obyvatele obce.¹⁶ Dne 24. května pak osazenstvo stanice pátralo po „zbraních všeho druhu“ a zároveň mělo zamezit „drancování opuštěných bytů a kontrolu cizích osob.“ Dva dny na to zadrželi František Černý s Ludvíkem Dobešem dvojici uprchlých německých zajatců a předali je do sběrného zajateckého tábora v Mikulově. Následujícího dne pak František Černý se štábním strážmistrem Karlem Rusnokem, strážmistrem Josefem Šumberou a partyzánem Josefem Polcarem bezvýsledně pátrali po „vzvědačích a jiných škodlivých osobách“, zkontrolovali pět civilistů a dva vojáky Rudé armády s nákladním autem. Dne 28. května opět příslušníci stanice hledali zbraně a přitom zadrželi pět německých obyvatel Prátlšbrunu za blíže nespecifikovanou protistátní činnost a předali je bezpečnostnímu oddělení ONV v Mikulově. Kontrole neuniklo ani auto s posádkou čtyř sovětských vojáků. Dne 29. května pak štábní strážmistr Rudolf Balán jako velitel hlídky předal opět ONV v Mikulově další tři „státnímu vedení nepřátelské“ německé obyvatele z Prátlšbrunu. Tentýž den štábní strážmistr Antonín Kopecký s partyzánem Jaroslavem Peškou na příkaz MNV zajišťovali potraviny pro Rudou armádu a kontrolovali cizí osoby. Ani další den se neobešel bez zadržení dvou uprchlých německých zajatců a jejich eskortování do sběrného tábora v Mikulově, stejně tak jako 31. květen, kdy jako „státu nepřátelské osoby“ museli s doprovodem mužů z NBS k bezpečnostní komisi do Mikulova dvě ženy a jeden muž z Prátlšbrunu. Stejně se vedlo dvěma ženám a jednomu muži 5. června, kdy byli jako politicky podezřelí předáni OSK (ve staniční služební knize je ještě ze setrvačnosti uváděn termín ONV) v Mikulově. Dalších pět mužů z Prátlšbrunu zatkli příslušníci stanice za protistátní činnost 7. června a předali je mikulovské Okresní bezpečnostní komisi.

Ve dnech 1. června a 2. června pátrali příslušníci stanice NBS v Prátlšbrunu na pokyn MNV po vojenské výzbroji a výstroji, odebrané věci posléze předali čs. vojenskému velitelství v Mikulově; k zajištění nespecifikovaných součástí výstroje a výzbroje došlo i 4. června. Činnost tohoto druhu vykonávali příslušníci stanice i v následujících dnech. Poněkud úsměvně zní pak záznam o tom, že 4. června byla

14 Srov. AUER, Petr: *Z historie Mikulovska v letech 1938–1948 se zaměřením na osídlování*. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra historie. Brno 2007, s. 22.

15 ABS, fond OS SNB Břeclav, Velitelství stanice SNB Břeží, Zprávy o hospodářské, politické a bezpečnostní situaci v obvodě, 1945–1948 – Situační zpráva z 25. 7. 1945.

16 ABS, Staniční služební kniha VS Břeží 1945, N 6, inv. č. 95. Veškeré další citace – pokud není uvedeno jinak – pak pocházejí z tohoto materiálu.

zadržena a oznámena Okresní bezpečnostní komisi v Mikulově jedna obyvatelka Prátlšbrunu pro „krádež duchny“.

O několik dnů později, konkrétně 8. a 9. června, téměř všichni členové stanice asistovali při provádění soupisu majetku členy místní správní komise v bývalých družstvech a podnicích v Prátlšbrunu.¹⁷ Od 12. června členové NBS pátrali na pokyn MSK po nehlášených zbraních, ale i po zatajovaných potravinách. Za tím účelem prováděli domovní prohlídky (nejméně v jedenácti staveních) a zatajované potraviny zabavovali.

Dne 18. června příslušníci stanice na příkaz MSK zadrželi v Prátlšbrunu čtyři muže „protistátního smýšlení“ a Josef Polcar a Jaroslav Mach je eskortovali k Okresní bezpečnostní komisi do Mikulova. Závodčí Ludvík Dobeš pak z příkazu Okresního soudu v Mikulově doprovodil dva „vyšetřovance“ z Kunovic na stanici NBS Novosedly. Dne 22. června hlídka vedená vrchním strážmistrem Františkem Černým vyšetřovala zranění způsobené střelnou zbraní, které utrpěla jistá žena z Prátlšbrunu, se závěrem, že k němu došlo „bez cizího zavinění“. O tři dny později zadrželi strážci pořádku ukrývajícího se bývalého příslušníka německé armády a předali jej do mikulovského sběrného zajateckého tábora, 26. června pak zatklí jednoho prátlšbrunského občana za „protistátní činnost“ a předali jej již vícekrát zmíněné okresní bezpečnostní komisi. Poslední červnový den roku 1945 podle záznamu ve staniční služební knize pátrali po neznámých osobách, které se neúspěšně pokusily Ludvíku Zeigrovi z Prátlšbrunu ukrást koně.

Co z výše uvedených vybraných údajů vyplývá? Archiválie týkající se stanice NBS v Prátlšbrunu, dochované v Archivu bezpečnostních složek, sice nepřinášejí podrobné zprávy o činnosti jejich příslušníků v prvních poválečných týdnech roku 1945, nicméně si lze na podkladě jejich studia představit, jaká byla tehdejší situace na moravsko-rakouské hranici a jaké případy nově se rodící bezpečnostní složky řešily, aby „veřejný pořádek“ nebyl narušen.

¹⁷ Jednalo se o tzv. ovčí dvůr, družstvo na konzervování ovoce a okurek, soukromou konzervárnu Josefa Kornhera, pilu Jana Reichla a českou menšinovou školu, v níž aktuálně sídlilo oddělení finanční stráže. Od 8. 6. 1945 se ve staniční služební knize důsledně používá termín „místní správní komise“.

Prátlšbrunská partyzánská posila a její následná služba u SNB

V příspěvku bylo uvedeno, že 25. května 1945 do Prátlšbrunu dorazili jako posila příslušníků bezpečnostního sboru bývalí partyzáni Josef Polcar, Jaroslav Peška a Jaroslav Mach. Jeden z nich, Jaroslav Peška, se stal za několik měsíců příslušníkem SNB, jeho životní osudy lze dobře vyčíst z personálního spisu evid. č. 5356/24, uloženého v Archivu bezpečnostních složek, pobočka Kanice u Brna.

Narodil se 1. ledna 1924 v Ořechově (okres Brno-venkov), ve svém rodišti absolvoval základní školní docházku a posléze studoval čtyři roky na I. reálném gymnáziu v Brně, v roce 1941 odešel do učení k brněnské firmě Jindřich Suchánek, kde se učil jemným mechanikem se specializací na výrobu promítacích přístrojů. V roce 1943 byl přemístěn v rámci totálního nasazení k firmě Glöckner v Brně a v téže roce odeslán jako totálně nasazený do Mnichova k firmě Süddeutschen Bremzen. Po rozličných peripetiích odejel ilegálně v prosinci 1944 do vlasti, kde se ukrýval na různých místech a na jaře 1945 se stal příslušníkem Partyzánské družiny Josefa Hybeše, která působila na jihozápadní Moravě.¹⁸ Později o tom uvedl: „V dubnu r. 1945 jsem se zúčastnil vyčišťování lesů od band Vlasovců v lesích kolem Mohelna a Náměště n/Oslavou, až konečně poslán na pořádkovou službu v Moravanech u Brna k zajišťování činných Němců.“¹⁹ Odtud byl na základě dohody mezi Zemským četnickým velitelstvím v Brně a velením Partyzánské družiny Josefa Hybeše „poslán na posílení stanic v pohraničí do Prátlšbrunu (nyní Březí u Mikulova, okr. Mikulov n/Mor.).“²⁰ Zde působil až do 19. listopadu 1945, kdy byl přijat k SNB a odejel do Brna. „Téhož dne jsem byl presentován k SNB,“ napsal po letech, „a poslán na stanici SNB ve Slavonicích, okr. Dačice.“²¹

Přihlášení Jaroslava Pešky k SNB předcházela přípis velitele stanice SNB Prátlšbrun vrchního strážmistra Františka Černého Zemskému velitelství SNB v Brně z 18. listopadu 1945, v němž se uvádí: „Partyzán Jaroslav Peška byl přidělen dne 25. května 1945 na stanici SNB v Prátlšbruně aby seznal účelnost kázně vojenské a základní podmínky bezpečnostních orgánů, a proto může býti nyní pro službu bezpečnostní pod vedením dobře použit. Vzhledem k tomu, že v nynější době jest zapotřebí ukázněných spolupracovníků ve SNB, doporučuji ho jako ukázněného čekatela ve SNB. Rozkazem SNB Zemského velitelství v Brně čís. jedn. IA 1851-7-445 ze dne 16. srpna 1945 byl partyzán Jaroslav Peška předán jako výp.[omocný] orgán pro zodpovědnou bezpečnostní službu v pohraničí místnímu komisaři v obci Prátlšbrun, okres Mikulov, kterou vykonával svědomitě a ke vši spokojenosti. Po celou tuto dobu od 25. května 1945 do 18. listopadu 1945 nedopustil se žádného poklesku dle služebních předpisů pro SNB.“²² Tak začala více než třicetiletá služba rodáka z Ořechova u veřejnobebezpečnostní složky SNB. Po krátkém působení ve Slavonicích jej povolali v dubnu 1946 do školy pro výcvik čekatelů SNB v Napajedlech u Zlína a odtud byl přemístěn v druhé polovině října 1946 k SNB útvaru 2997 do Fryštátu (Karviná). Počátkem března 1947 se na vlastní

18 Srov. ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 5356/24 Jaroslav Peška – Životopisy z 23. 12. 1950, životopis z 22. 9. 1954 a Zvláštní dotazník MV z 28. 6. 1955.

19 Tamtéž, Životopis z 22. 9. 1954.

20 Tamtéž.

21 Tamtéž.

22 Srov. ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 5356/24 Jaroslav Peška.

žádost ocitl opět v Prátlšbrunu (bydlela tam jeho rodina) u SNB útvaru 2477, kde v hodnosti strážmistra působil ve funkci velitele družstva. S ním byl také nasazen při únorových událostech roku 1948 přímo v Praze.²³ Působení J. Pešky v pohraniční oblasti skončilo v dubnu 1950, kdy jej převedeli ke Krajskému velitelství Národní bezpečnosti (KV NB) do Gottwaldova, ale už v červenci 1950 opět přesídlil, tentokrát ke KV NB v Brně se zařazením k Místnímu velitelství NB Brno (později Městská správa Veřejné bezpečnosti [MS VB]), kde působil jako hlídkový příslušník a operativní zmocněnec na okresních (respektive městských) odděleních VB. V roce 1962 jej nadřízení přemístili ze zdravotních důvodů ze služby v terénu ke kancelářské službě, konkrétně ke skupině občanských průkazů Městského oddělení VB Brno 1, později přešel k stejné agendě v rámci MS VB v Brně. V červnu 1973 se stal v hodnosti nadporučíka vedoucím 1. skupiny oddělení správní služby MS VB Brno a od února 1977 už coby kapitán náčelníkem oddělení správní služby MS VB Brno. Do důchodu odešel major Jaroslav Peška 31. ledna 1979.²⁴ Taková tedy byla služební dráha člověka, který zahájil svou činnost u bezpečnostních sborů v květnu 1945 jako partyzánská posila stanice NBS v Prátlšbrunu u Mikulova.

23 Dne 25. 2. 1949 mu prezident ČSR udělil „*v uznání vynikajících zásluh o dovršení vítězství lidové demokracie v únorových dnech 1948*“ bronzovou medaili Řádu 25. února 1948. Tamtéž, opis dekretu k medaili.

24 Srov. ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 5356/24 Jaroslav Peška; tamtéž, fond Osobní evidenční karty příslušníků MV, osobní evidenční karta Jaroslav Peška.

SLUŽEBNÍ PŘÍSAHA.

Přisahám při všem, co jest mi svato a v plně shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu vždy věren a oddán Československé republice, jejímu presidentu a vládě, že budu jejich zákony a nařízení mně nadřízených činitelů a rozkazů svých velitelů ochotně poslušen, že budu přísně zachovávatí úřední tajemství, a že při svém jednání budu míti vždycky na zřeteli jen zájem služby, prospěch Československé republiky a jejího lidu.

Přisahám, že povinnosti strážce národní bezpečnosti, jež jsou nebo budou mi zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plniti.

TAK PŘISAHÁM!

V Prátlšbruně dne 29. listopadu 1945.

podpíším: Ludvík Dobeš
Podpis.

Potvrzujeme, že tato přísaha byla dnes v naší přítomnosti vykonána.

V Prátlšbruně dne 29. listopadu 1945.

Antonička Lenný
Antonička Lenný
úředním. Antonín Kapecký vel. strážce v. v. v. J. s. l.

Fotografie příslušníka VS SNB Prátltsbrun Karla Rusnoka v protektorátní četnické uniformě, 40. léta 20. stol. (ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, Karel Rusnok, evid. č. 952/11).

Fotografie příslušníka SNB štábního strážmistra Jaroslava Pešky, 1951–1953 (ABS, fond Personální spisy příslušníků MV, Jaroslav Peška, evid. č. 5356/24).

„Um die öffentliche Ordnung nicht zu stören...“

**Die Tätigkeit der Angehörigen des Kommandos der Station der Nationalen Sicherheitswache
Bratelsbrunn (Břeží) im Mai und Juni 1945**

Jiří Mikulka

Die Gemeinde Bratelsbrunn (Břeží, 1949 Prátlbrunn) liegt einige Kilometer westlich von Nikolsburg (Mikulov). Nach der Volkszählung von 1930 lebte in ihr eine überwiegende Mehrheit von Einwohnern deutscher Nationalität (1563 von insgesamt 1757), nach dem Münchner Abkommen wurde Bratelsbrunn am 8. Oktober 1938 Deutschland angeschlossen und am 27. Oktober 1938 machte hier auch Adolf Hitler Station. Ziel dieses Beitrags ist, das Geschehen in Bratelsbrunn nach Beendigung des Zweiten Weltkriegs zu veranschaulichen, als hier erneut tschechoslowakische Behörden tätig zu werden begannen, und zu belegen, womit sich in jener Zeit die Angehörigen der Sicherheitsorgane auseinandersetzen hatten. Dazu dienten Materialien aus dem Archiv bezpečnostních složek (Archiv der Sicherheitsorgane), Filiale Kanitz (Kanice u Brna), auf deren Grundlage auch einige damalige Gesetzeswächter skizziert werden.

Bratelsbrunn blieb bei der Befreiung durch die Rote Armee am 23. April 1945 fast unbeschädigt, unter der Aufsicht der Roten Armee wurden einige Vertreter der Kommunismus provisorisch mit der Verwaltung der Gemeinde betraut. Dieser Zustand dauerte bis 18. Mai 1945 an, als es zur Einrichtung einer Station der Nationalen Sicherheitswache (Národní bezpečnostní stráž), also des Vorgängers der später gebildeten neuen Polizei, des Korps für nationale Sicherheit (Sbor národní bezpečnosti), kam. Mit dem vorläufigen Kommando wurde der Gendarmeriegehörige Stabswachtmeister Antonín Kopecký betraut, am 22. Mai übernahm das Kommando Oberwachtmeister František Černý. Weitere Angehörige der Station wurden Stabswachtmeister Rudolf Balán, Wachtmeister Karel Rusnok, Wachtmeister Josef Šumbera und Gendarmeriepostenführer Ludvík Dobeš. Am 25. Mai 1945 kamen als Verstärkung die Partisanen Josef Polcar, Jaroslav Peška, der in einer Beilage näher vorgestellt wird, und Jaroslav Mach nach Bratelsbrunn.

Ein Bild vom Geschehen in Bratelsbrunn nach Kriegsende bietet das Stationsdienstbuch, das am 22. Mai 1945 beginnt und im Archiv bezpečnostních složek liegt. Es veranschaulicht, welche Aufgaben damals die Gesetzeswächter zu erfüllen hatten. Meist ging es um die verschiedensten Unterstützungen, die Suche nach Waffen oder die Gefangennahme ehemaliger Wehrmachtangehöriger und deren Begleitung in Kriegsgefangenenlager. Die Archivalien zur Station der Nationalen Sicherheit in Bratelsbrunn im Archiv bezpečnostních složek liefern zwar keine genauen Nachrichten über die Tätigkeit ihrer Angehörigen in den ersten Nachkriegstagen des Jahres 1945, nichtsdestoweniger kann man sich auf der Grundlage ihres Studium vorstellen, wie die damalige Situation an der mährisch-österreichischen Grenze war und welche Fälle die neu entstehenden Sicherheitsorgane zu lösen hatten.